

EDITORIAL

La religiositat d'una comunitat adopta diferents formes: a més dels oficis religiosos que tenen lloc a les esglésies parroquials en dies i hores establerts, hi ha altres menes de religiositat popular, trameses de generació en generació i que tenen arrels molt antigues. Encara que es poden practicar a tot arreu -incloses les esglésies parroquials-, és més freqüent que es facin en llocs destinats expressament a aquesta funció, especialment ermites i santuaris.

Habitualment les ermites es troben en llocs apartats, en la solitud d'una natura, normalment d'alta qualitat, que l'embolcalla i alhora els proporciona un cert grau d'aïllament. Hi ha excepcions, perquè algunes són al poble o en les proximitats, però la norma general és trobar-les en paratges solitaris. Sovint les envolta el bosc, la qual cosa hi afegeix un cert misteri. Encimbellades a la muntanya, guaitant sobre un espadat, abrigades en una balma, ocultes entre la boscúria, plantades a la fondalada d'un barranc o en un racó a la vora d'un riu o d'una font, qualsevol d'aquests llocs és avinent per a dedicar una capella al culte.

Hi ha ermites i santuaris a tot arreu, no solament a les zones de muntanya. Pel que fa a l'àmbit territorial de Capafonts, s'ha de fer notar que, en general, no n'hi ha una gran abundància i estan mal repartides, perquè mentre hi ha pobles que no en tenen cap, d'altres en tenen més d'una; a més, són gairebé totes a la perifèria, com es posa de manifest en l'article que s'inclou en aquest número. Si comparem la nostra muntanya amb la del Montsant, veiem que, tal vegada per la influència de la cartoixa d'Escaladei, en aquesta última són més abundants.

Hi ha diferències pel que fa a l'estat de conservació d'aquests centres de religiositat, i també en els avatars històrics de cadascun d'ells. Mentre que d'alguns sempre se n'ha tingut cura, altres han restat en abandó en canviar les circumstàncies socioeconòmiques de l'entorn que els feia de recer, i sobretot a ran de la llei Mendizàbal de mitjan segle XIX. L'interès per conservar-los i millorar-los no s'ha perdut mai, però és en les darreres dècades quan s'han dut a terme accions de millora en moltes d'ells, restaurant els elements que eren malmesos, condicionant l'entorn i els accessos, i programant actes diversos, com a continuïtat dels que s'hi feien tradicionalment. És veritat que en resten alguns -pocs- d'enrunats, als

quals no els ha arribat encara l'hora de la restauració, però tal vegada sigui només qüestió de temps, ja que és ben cert que tots desperten gran interès i que els canvis en la societat actual han arribat també -generalment de forma positiva- a aquests centres de culte aïllats. La disponibilitat de fons econòmics, de procedència pública o privada, ha permès millorar els accessos, arranjar l'entorn respectiu i refer els edificis de la majoria dels centres i, en general, dignificar tot el conjunt.

Actualment, les funcions d'aquests centres de religiositat han evolucionat: el cas és que ara per ara, amb la facilitat de les comunicacions i la necessitat d'oci per part de sectors importants de la població, s'han convertit en un focus d'atracció de persones que no tenen cap motivació religiosa, sinó que els interessa exclusivament el contacte amb la natura, aprofitant la qualitat de l'entorn dels paratges on estan ubicats. Es produeix així un augment de la freqüència de les visites, la qual cosa fa que, d'alguna forma, moltes ermites o santuaris tinguin actualment una doble funció: són centres d'espiritualitat i alhora espais de lleure. Davant la demanda creixent, alguns incorporen annexos dedicats a serveis d'hostaleria o restauració, propiciats per la millora dels accessos. Aquest fet té aspectes positius i negatius, la valoració dels quals deixem a criteri de cadascú. En qualsevol cas, se'n té cura, i en molts casos existeixen associacions -com l'agrupació de dones de la Mare de Déu de Barrulles, a Capafonts- dedicades bàsicament a vetllar per tot allò que es relaciona amb l'ermita. Exemples com aquest són nombrosos i formen part, com un element més, del patrimoni cultural del nostre país.

